ΠΑΡΑΤΗΡΗΤΗΡΙΟ
ΓΙΑ ΤΗ ΒΙΑ ΚΑΤΑ ΤΩΝ ΓΥΝΑΙΚΩΝ ΣΤΗΝ ΚΡΗΤΗ
WOMEN_WATCH

2Η ΕΚΘΕΣΗ ΠΑΡΑΤΗΡΗΤΗΡΙΟΥ ΙΟΎΛΙΟΣ - ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 2024

ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΜΕΛΩΝ ΓΥΝΑΙΚΕΙΩΝ ΣΩΜΑΤΕΙΩΝ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ & Ν. ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΙΔΡΥΜΑ ΜΠΟΔΟΣΑΚΗ

NGO Support Centre

2η ΕΚΘΕΣΗ ΠΑΡΑΤΗΡΗΤΗΡΙΟΥ ΓΙΑ ΤΗ ΒΙΑ ΚΑΤΑ ΤΩΝ ΓΥΝΑΙΚΩΝ ΣΤΗΝ ΚΡΗΤΗ – WOMEN_WATCH

Περίοδος Αναφοράς: Ιούλιος – Σεπτέμβριος 2024

Σύνδεσμος Μελών Γυναικείων Σωματείων
Ηρακλείου και Ν. Ηρακλείου
Ηράκλειο, 11.2024

Περιεχόμενα

1. Εισαγωγή 3
2. Δεδομένα Περιόδου 4
2.1. Στοιχεία Αναφορών 4
2.2. Δεδομένα Αναφορών 7
ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ 1 7
ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ 2 9
ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ 3 11
ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ 4 13
ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ 5 15
3. Νέα Ευρωπαϊκή Οδηγία για την Καταπολέμηση της Βίας κατά των Γυναικών 16
3.1. Οδηγία 2024/1385 16
3.2. Αξιολόγηση Οδηγίας 17
4. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ 17
Το Εργο BUILD 19

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η 2η Έκθεση του Παρατηρητηρίου για τη Βία κατά των Γυναικών στην Κρήτη WOMEN_WATCH αποτελεί τη δεύτερη μιας σειράς εκθέσεων, στην οποία περιγράφονται οι δράσεις που υλοποιήθηκαν από το **«Παρατηρητήριο για τη Βία κατά των Γυναικών στην Κρήτη-WOMEN_WATCH»,** το διάστημα Ιούλιος-Σεπτέμβριος 2024. Το «Παρατηρητήριο» υλοποιείται στο πλαίσιο του Προγράμματος BUILD, με Φορέα υλοποίησης τον «Σύνδεσμο Μελών Γυναικείων Σωματείων Ηρακλείου και Ν. Ηρακλείου» ('Σύνδεσμος').

Η λειτουργία του «Παρατηρητηρίου για τη Βία κατά των Γυναικών στην Κρήτη-WOMEN_WATCH» σχετίζεται με τη μελέτη και ανάλυση της εφαρμογής της κείμενης νομοθεσίας για την αντιμετώπιση της ενδοοικογενειακής βίας, την καταγραφή δεδομένων καταγγελιών κακοποίησης σε όλη την Περιφέρεια Κρήτης και με την καταγραφή καλών ή και κακών πρακτικών, σε ό,τι αφορά τη συντονισμένη ανταπόκριση Φορέων και επαγγελματιών πρώτης γραμμής. Σκοπός του «Παρατηρητηρίου» είναι να συμβάλλει στην ενημέρωση, εκπαίδευση και ευαισθητοποίηση των εμπλεκόμενων επαγγελματιών (Εισαγγελία, Αστυνομία, Δικηγορικούς Συλλόγους, Ιατρούς, Νοσηλευτές, Κοινωνικές Υπηρεσίες, Ψυχολόγους), για την καλύτερη ανταπόκριση στο φαινόμενο και την μεγιστοποίηση της προστασίας της επιζώσας.

Στην παρούσα Έκθεση, που αφορά στο δεύτερο τρίμηνο λειτουργίας του «Παρατηρητηρίου», στη διάρκεια του οποίου πραγματοποιήθηκε μελέτη της Ελληνικής και Ευρωπαϊκής Νομοθεσίας στο πεδίο της ενδοοικογενειακής βίας, συνεχίζεται η καταγραφή περιστατικών κακοποίησης σε επίπεδο Περιφέρειας Κρήτης και πραγματοποιείται μία σύγκριση με τα δεδομένα του πρώτου τριμήνου (Μάρτιος- Ιούνιος 2024), τις αναφορές του πρώτου εξαμήνου 2024, καθώς και με τα δεδομένα της περιόδου Ιούλιος- Σεπτέμβριος των ετών 2022 και 2023. Η Έκθεση καταλήγει σε μια αποτίμηση των δεδομένων και στην αποτύπωση ορισμένων «καλών», «κακών» πρακτικών και «συστάσεων», σχετικά με την ανταπόκριση των επαγγελματιών του πεδίου, έχοντας πάντα ως στόχο τη μεγιστοποίηση της ασφάλειας των γυναικών και των κοριτσιών.

2. ΔΕΔΟΜΕΝΑ ΠΕΡΙΟΔΟΥ

2.1. Στοιχεία Αναφορών

Τα στοιχεία αναφορών σχετίζονται με τα περιστατικά ενδοοικογενειακής βίας και κακοποίησης τα οποία αναφέρθηκαν και καταγράφηκαν στην Ελληνική Αστυνομία για όλη την Κρήτη (τέσσερις Νομοί) αλλά και στον Σύνδεσμο Μελών Γυναικείων Σωματείων Ηρακλείου και Ν. Ηρακλείου, την περίοδο από 01.07.2024 μέχρι και 30.09.2024. Σε αυτό το κεφάλαιο παρουσιάζονται τα δεδομένα αναφορών της περιόδου αυτής. αλλά συγκρίνονται και με τα αντίστοιχα της πρώτης περιόδου αντίστοιχα.

Για το δεύτερο τρίμηνο λειτουργίας του «Παρατηρητηρίου» (01/07/2024-30/09/2024) έχουν καταγραφεί συνολικά **464 περιστατικά,** αριθμός που είναι κατά 11% χαμηλότερος της προηγούμενης περιόδου αναφοράς**.** Η πλειοψηφία των καταγγελιών καταγράφεται στους Ν. Ηρακλείου και Ν. Χανίων και ακολουθούν ο Ν. Ρεθύμνης και ο Ν. Λασιθίου.

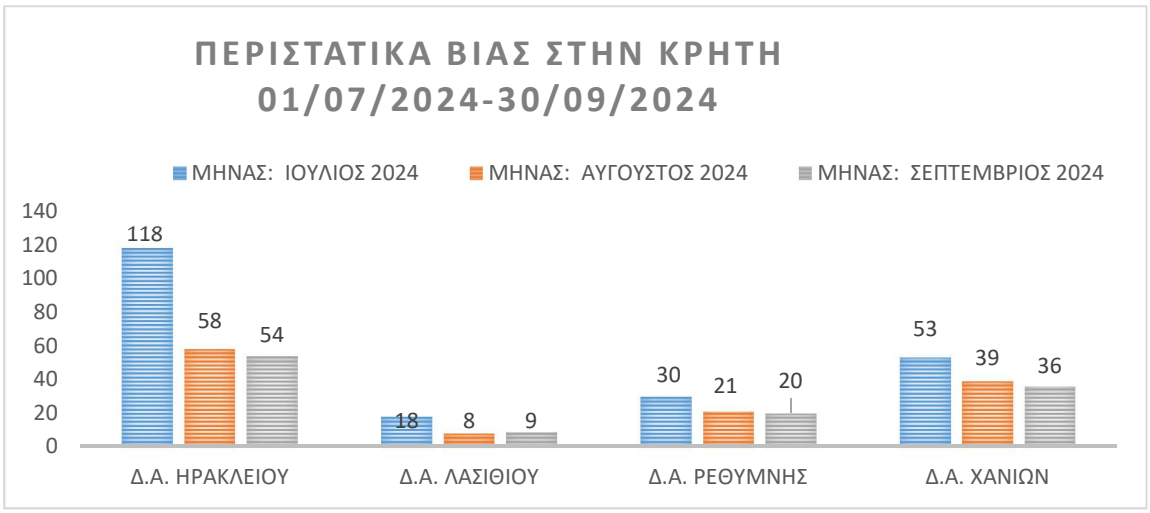

Πηγή: Στοιχεία Γενικής Περιφερειακής Αστυνομικής Διεύθυνσης Κρήτης 09.2024

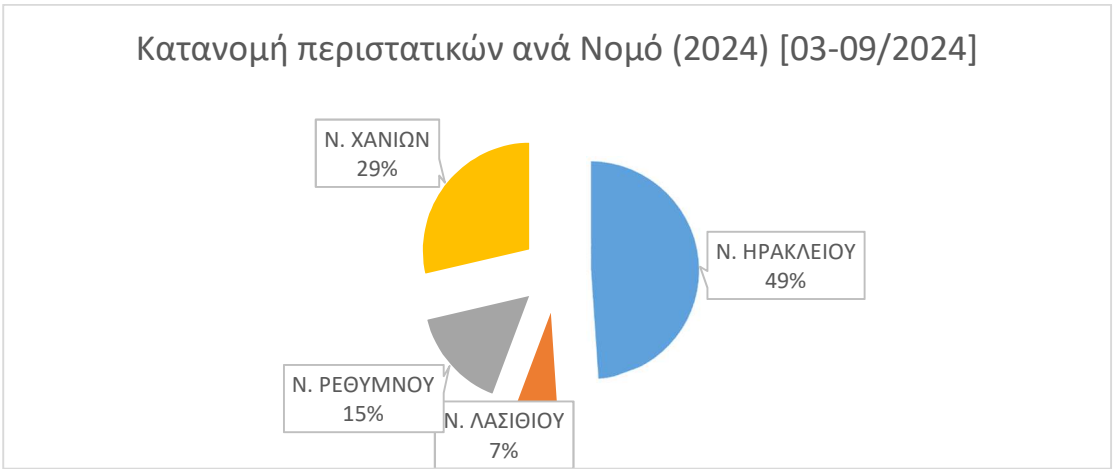

Η μικρή κάμψη στα περιστατικά φαίνεται να καταγράφεται σε όλους τους νομούς της Κρήτης.

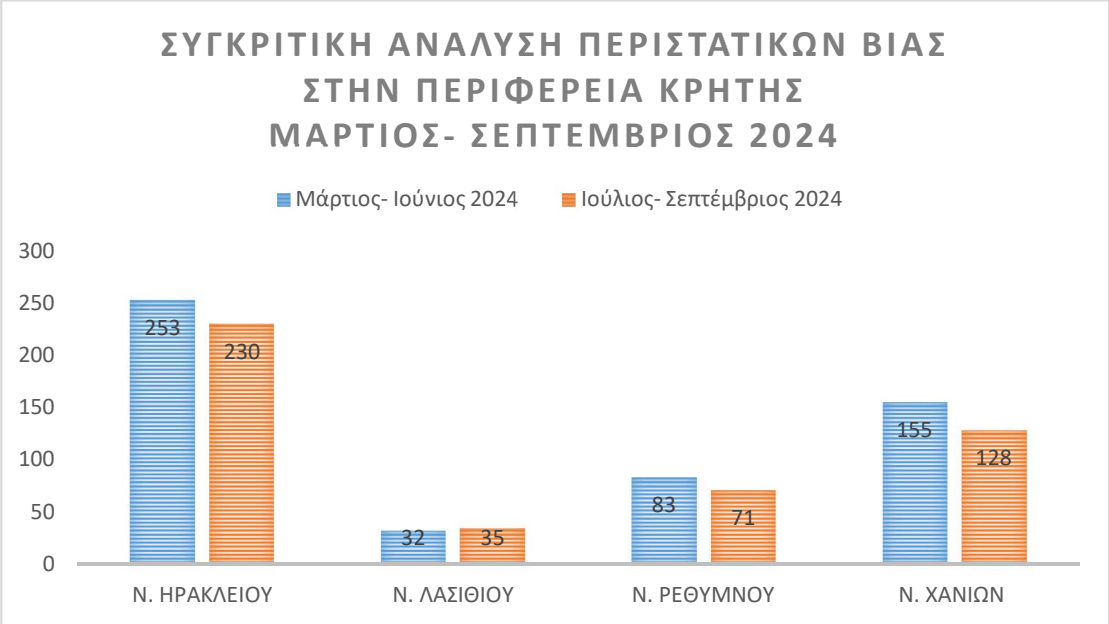

Αντίστοιχα, για την ίδια περίοδο, τα περιστατικά που κατέγραψε ο «Σύνδεσμος Μελών Γυναικείων Σωματείων Ηρακλείου και Ν. Ηρακλείου» μέσω της Γραμμής SOS, αλλά και μέσω των κλήσεων στα τηλέφωνά του, ήταν **110**, *10% υψηλότερα σε σχέση με την προηγούμενη περίοδο (100 περιστατικά)*. Μόνο το 63% από αυτά οδηγήθηκε σε καταγγελία στα Τμήματα Ενδοοικογενειακής Βίας της Ελληνικής Αστυνομίας.

Συνολικά, από 01/01/2024 μέχρι και 30/09/2024 οι καταγγελίες για περιστατικά ενδοοικογενειακής βίας εμφάνισαν ραγδαία αύξηση (523 περιστατικά το πρώτο 3μηνο), δηλαδή σταθερά καταγγέλλονται περίπου πάνω από 150 περιστατικά το μήνα, ήτοι 5 περιστατικά ανά ημέρα.

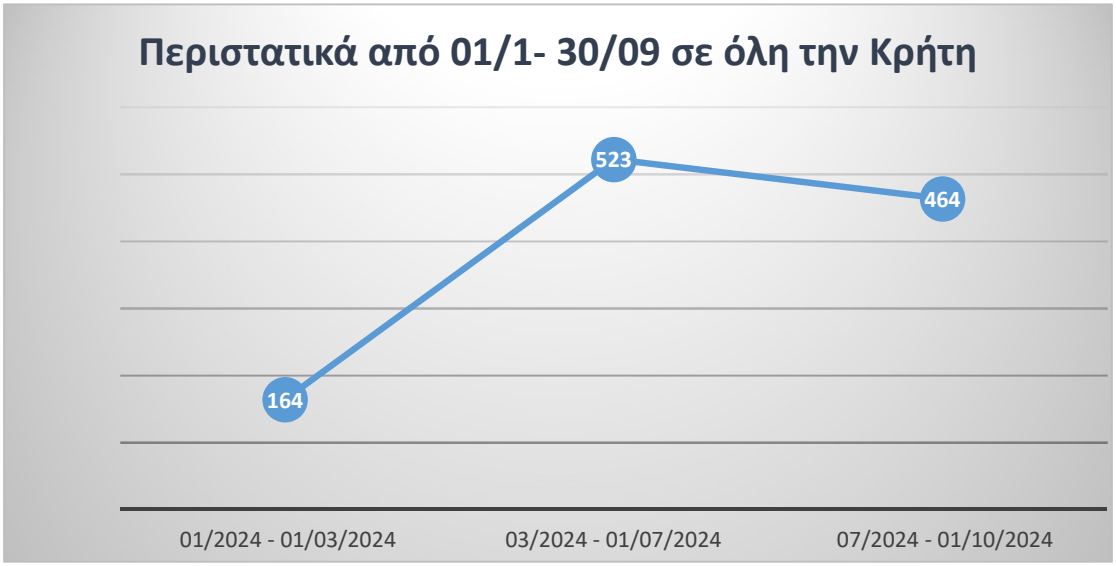

Για τη δεύτερη περίοδο αναφοράς, η σύγκριση του αριθμού των καταγγελιών σε σχέση με τις δύο προηγούμενες χρονιές είναι αποκαλυπτική:

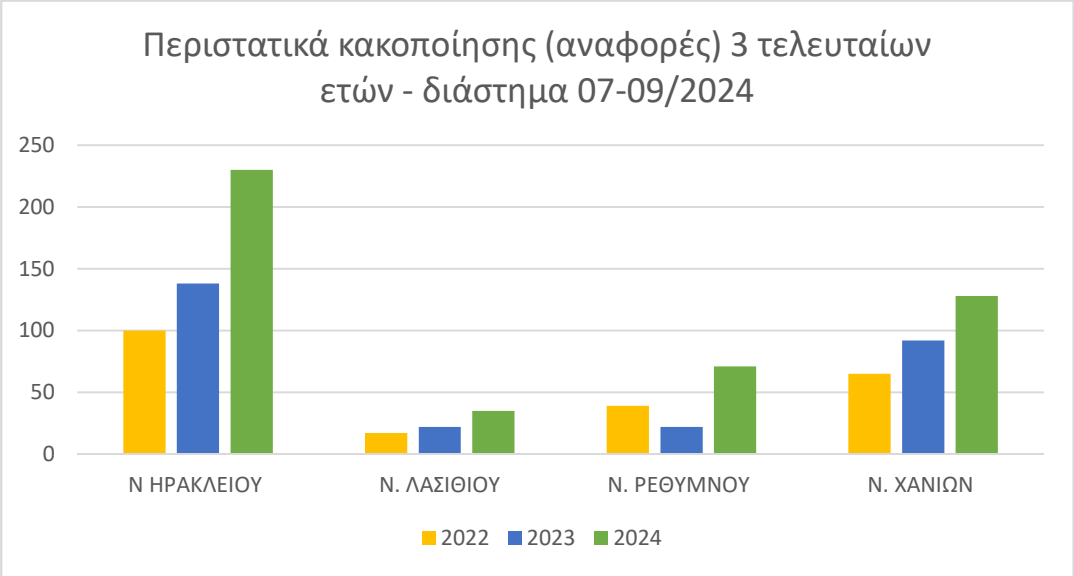

Οι καταγγελίες (στο διάστημα αναφοράς 01/07-30/09) από το 2022 μέχρι και το 2024 έχουν σχεδόν υπερδιπλασιαστεί, από 221 αναφορές το 2022 σε 464 το 2024. Η κατανομή των καταγγελιών ανά νομό ακολουθεί αυξητική τάση, αναλογικά με τον πληθυσμό του. Να σημειωθεί ότι κατά το 2024 συστάθηκαν Τμήματα Ενδοοικογενειακής Βίας στους νομούς Ρεθύμνης και Λασιθίου.

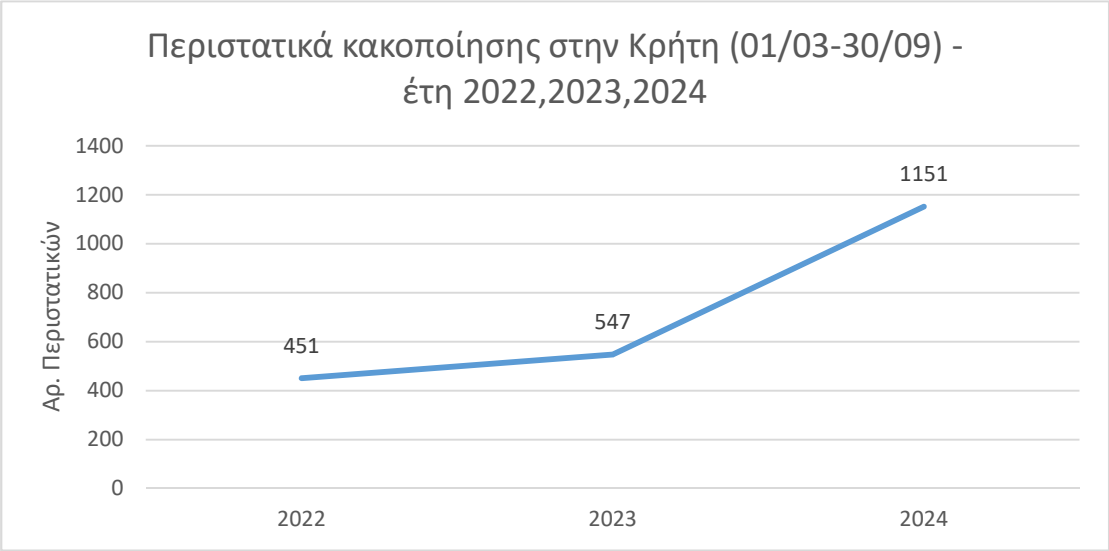

Εξίσου μεγάλη αύξηση δείχνουν, αντίστοιχα, οι καταγραφές περιστατικών στον «Σύνδεσμο» κατά την περίοδο αναφοράς της παρούσας Έκθεσης, την τελευταία τριετία.

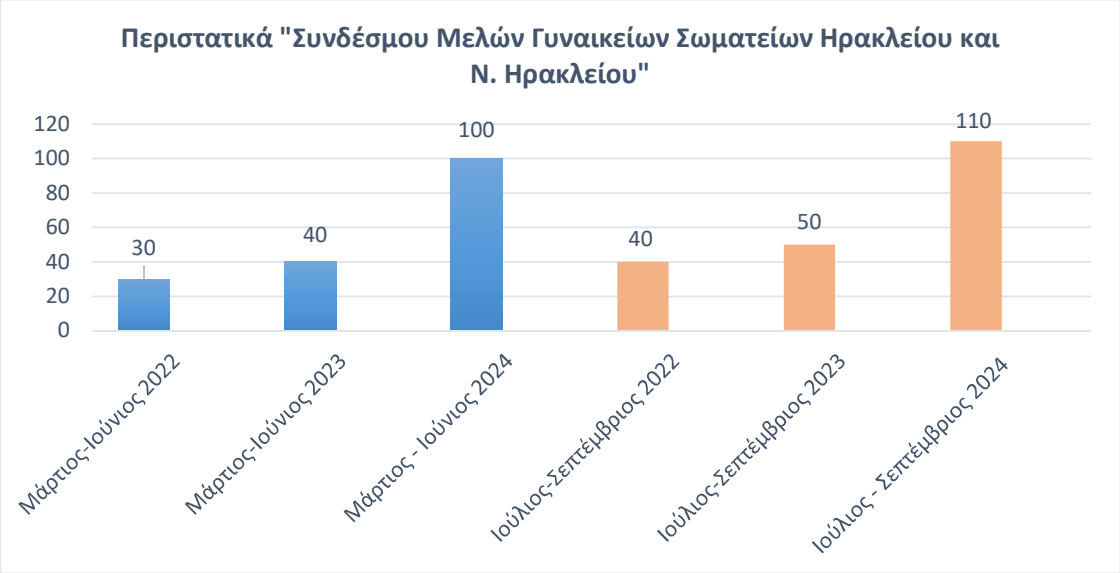

Μέσω της Γραμμής SOS-Helpline στα τηλέφωνα: 28102112121, 8011116000, 69743011011

Δεδομένα ατόμων που έλαβαν το “PANIC BUTTON” στην Περιφέρεια Κρήτης

Στο γράφημα που ακολουθεί, αποτυπώνονται **τα επίσημα ποσοστά των ατόμων που έλαβαν το panic button (γυναικών- ανδρών) στην Περιφέρεια Κρήτης,** από τον Ιανουάριο έως τον Σεπτέμβριο 2024. Διαπιστώνεται ότι οι γυναίκες, σε ποσοστό 78%, έκαναν περισσότερη χρήση του panic button, έναντι ποσοστού 22% των ανδρών.

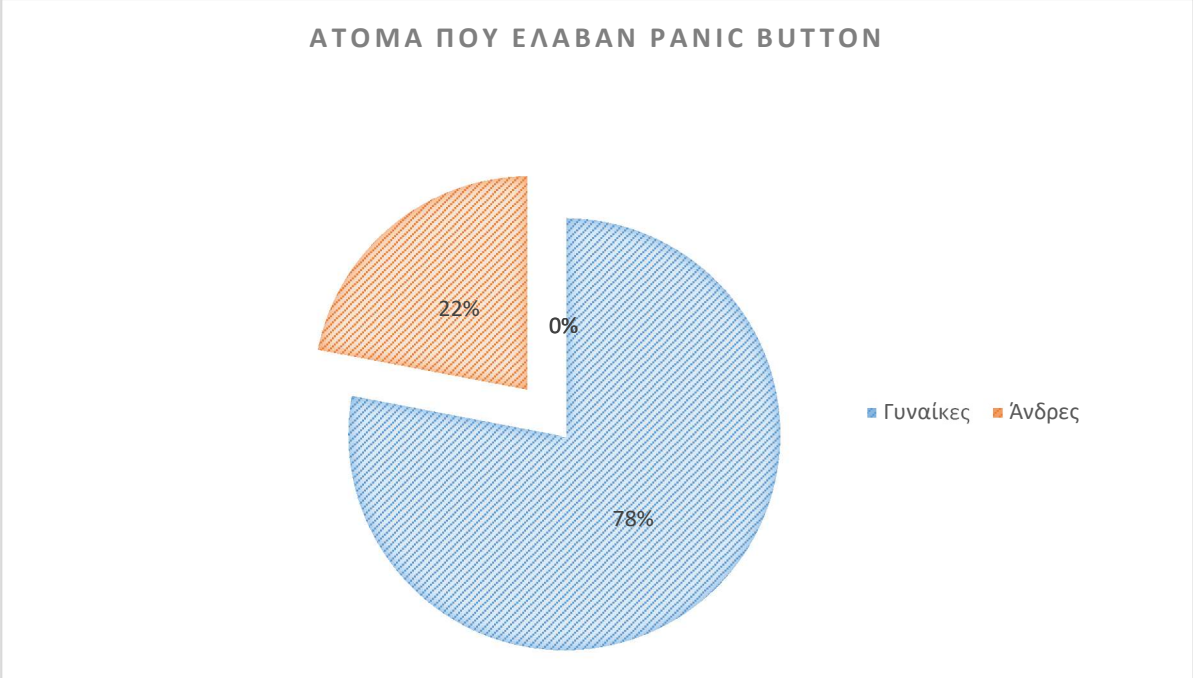

Στοιχεία Γενικής Περιφερειακής Αστυνομικής Διεύθυνσης Κρήτης 10.2024

Συνολικά, τα δεδομένα καταγραφών για το διάστημα από 01/07/2024 μέχρι και 30/09/2024 για όλη την Περιφέρεια Κρήτης, **δείχνουν μια σταθερά υψηλή καταγραφή,** δείγμα και της πρόθεσης των γυναικών να μιλήσουν και να καταγγείλουν. Η ετοιμότητα των αρμόδιων

Τμημάτων Ενδοοικογενειακής Βίας σε όλες πλέον τις μεγάλες πόλεις της Κρήτης (Ηράκλειο, Χανιά, Ρέθυμνο, Άγιος Νικόλαος), απαντά σε αυτήν τη νέα συνθήκη. Παρόλα αυτά, είναι εξαιρετικά σημαντικό οι γυναίκες να μην υπαναχωρούν στις καταγγελίες τους, αλλά και να υπάρχει συντονισμός από τις αρμόδιες Υπηρεσίες «πρώτης γραμμής» ώστε να μεγιστοποιείται η ασφάλεια τους μετά την καταγγελία. Το πρόσφατο θλιβερό περιστατικό της γυναικοκτονίας στο Αγρίνιο, δείχνει με τον πιο «τραγικό» τρόπο την ανάγκη αυτή.

Στο διάστημα αναφοράς, **δεν καταγράφηκε γυναικοκτονία στην Κρήτη.** Αυτό εν μέρει οφείλεται στην αυξημένη ετοιμότητα των Υπηρεσιών, καθώς και στην άτυπη ακόμα λειτουργία της «Διεπιστημονικής Επιτροπής διαχείρισης περιστατικών ενδοοικογενειακής βίας» για τον Ν. Ηρακλείου που βρίσκεται υπό την εποπτεία της Εισαγγελίας Ηρακλείου, με στόχο τη διαχείριση περιστατικών υψηλού ρίσκου και την αποτροπή τυχόν θλιβερών περιστατικών γυναικοκτονίας.

2.2. Δεδομένα Αναφορών

Σε αυτό το κομμάτι της Αναφοράς, παρουσιάζονται **τα κυριότερα δεδομένα αναφορών περιστατικών** που καταγράφηκαν στο «Παρατηρητήριο» για το διάστημα Ιούλιος-Σεπτέμβριος 2024. Συνολικά καταγράφηκαν 5 περιστατικά τα οποία αναλύονται παρακάτω. Δίδεται έμφαση σε περιπτώσεις όπου είναι αναγκαία η συνεργασία και διασύνδεση των εμπλεκόμενων Φορέων, με στόχο την ασφάλεια των επιζωσών. Επισημαίνεται ότι, για την ανάλυση των αναφορών, ακολουθήθηκαν όλες οι σχετικές διαδικασίες προστασίας προσωπικών δεδομένων των καταγγελλουσών.

Η ανάλυση ακολουθεί 3 βήματα:

1. Περιγραφή Περιστατικού

2: Ανάλυση περιστατικού

3: Συστάσεις

ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ 1

Περιγραφή περιστατικού

Επιζώσα ενδοοικογενειακής βίας παρακολουθούσε εβδομαδιαία συνεδρίες από στέλεχος Υπηρεσίας Υποστήριξης Επιζωσών σχετικά με περιστατικό κακοποίησης. Δεν είχε προχωρήσει σε καταγγελία και ο στόχος του στελέχους ήταν η ενδυνάμωση για να προχωρήσει σε αυτήν. Σε μια εκ των συνεδριών, ανέφερε στο στέλεχος ότι απευθύνθηκε σε δικηγόρο, όχι για να προβεί σε καταγγελία, αλλά για να αναζητήσουν από κοινού τρόπους διαφυγής της. Στο πλαίσιο της νομικής υποστήριξης, η επιζώσα εμπιστεύτηκε στη δικηγόρο τις σκέψεις της να αποχωρήσει από την περιοχή όπου διέμενε και είχε εκτυλιχτεί η υπόθεση της ενδοσυντροφικής βίας. Η δικηγόρος της είπε: *«δεν είναι ωραίο να φύγεις σαν να επιβεβαιώνεις ότι το βάζεις στα πόδια».* Σε άλλη συνάντηση με τη δικηγόρο, όπου η επιζώσα εμπιστεύτηκε και πάλι την ανάγκη της να αποχωρήσει από την περιοχή λόγω φόβου και κακής ψυχολογικής κατάστασης, η δικηγόρος και πάλι τη «συμβούλευσε» ότι «*στο ξαναλέω πως δεν είναι καλή ιδέα να φύγεις».* Η επιζώσα ανέφερε ότι στο παρελθόν είχε ζητήσει πάλι νομική υποστήριξη για αντίστοιχο περιστατικό και ενημέρωσε τη δικηγόρο ότι λαμβάνει υποστήριξη από εξειδικευμένο Φορέα.

Η Επιζώσα τελικά προχώρησε σε καταγγελία και υποστηρίζεται τόσο από τη νομικό όσο και το στέλεχος του Φορέα Υποστήριξης Επιζωσών.

Αξιολόγηση

Παρατηρήθηκαν προσωπικού χαρακτήρα εκτιμήσεις οι οποίες δεν συνάδουν ούτε με τη θέση ούτε με την επιστημονική ιδιότητα και τον ρόλο των εμπλεκόμενων επαγγελματιών. Ο /Η επαγγελματίας φαίνεται στις αρχικές συναντήσεις να μην διερευνά, αλλά και να παραβλέπει τόσο την ανάγκη της επιζώσας για ασφάλεια όσο και την επισήμανση της σημασίας η ίδια να προχωρήσει σε επίσημη καταγγελία. Κάθε νομική συμβουλή πρέπει πρωτίστως να λαμβάνει υπόψη την ασφάλεια και έπειτα την ψυχική ευημερία της επιζώσας. Η επιζώσα βρίσκεται ήδη σε υποστήριξη από εξειδικευμένο Φορέα, γεγονός που υποδεικνύει ότι λαμβάνει βοήθεια για την ψυχική της υγεία. Επομένως, ο/η επαγγελματίας θα έπρεπε να λάβει υπόψιν την ψυχολογική κατάσταση της επιζώσας και να συνεργαστεί με τους άλλους επαγγελματίες για την εξεύρεση της καλύτερης προσέγγισης, ώστε να καταλήξουν στην ιδανικότερη λύση, βάσει των δικαιωμάτων, των αναγκών, αλλά και των επιθυμιών της επιζώσας, συνδυάζοντας δεδομένα και από τα δύο επιστημονικά πεδία: Το νομικό και αυτό των κοινωνικών επιστημών/υποστήριξης επιζωσών.

Η παροχή συμβουλών που αγνοούν την ασφάλεια, τις ανάγκες, τις επιθυμίες και την ψυχική κατάσταση της επιζώσας μπορεί να επιδεινώσει το αίσθημα ανασφάλειας ή σύγχυσης που ήδη βιώνει, ενώ παράλληλα μπορεί να βλάψει την επαγγελματική ακεραιότητα του/της εκάστοτε επαγγελματία, καθώς και την εμπιστοσύνη προς το πρόσωπό του/της, αλλά και προς τον θεσμό της δικαιοσύνης εν γένει.

Συστάσεις

1. Η επιζώσα χρειάζεται να προχωρά σε επίσημη καταγγελία του περιστατικού στην Εισαγγελία ή Αστυνομία. Παράλληλα, να μην φοβάται να ζητάει υποστήριξη από Φορέα υποστήριξης επιζωσών. Δεδομένου ότι η ενδοοικογενειακή βία αποτελεί αυτεπάγγελτα διωκόμενο έγκλημα από τη στιγμή που θα σχηματιστεί δικογραφία, η διαδικασία δεν μπορεί να διακοπεί.

2. Οι **επαγγελματίες** οφείλουν να παρέχουν **ορθή και λεπτομερή ενημέρωση**, ώστε οι επιζώσες να γνωρίζουν σε ποια διαδικασία εμπλέκονται, ποιες είναι οι υποχρεώσεις και τα δικαιώματα που απορρέουν από τη διαδικασία αυτή. Μέγιστη προτεραιότητα είναι η ασφάλεια αλλά και η ευημερία της επιζώσας ώστε να ξεπεράσει το τραύμα που προκαλεί η κακοποίηση. Αυτό περιλαμβάνει την κατανόηση των δικαιωμάτων της ως θύματος βίας, των επιλογών που έχει για νομική προστασία, αλλά και των διαδικασιών που αφορούν στην αλλαγή κατοικίας ή τα μέτρα ασφάλειας, ενδυναμώνοντάς την, αυξάνοντας την αυτοπεποίθησή της και ενθαρρύνοντάς την να πάρει πιο συνειδητές αποφάσεις σχετικά με το μέλλον της. Είναι πολύ σημαντικό **να ενημερώνεται η επιζώσα σχετικά με το πρωτόκολλο/διαδικασία που ακολουθεί το Ποινικό-Δικαστικό μέρος της υπόθεσης,** όπου εμπεδώνεται ένα πλαίσιο ασφάλειας για όλα τα μέρη, αλλά και ένα πλαίσιο απόλυτου επαγγελματισμού σε ένα πνεύμα ενσυναίσθησης. Οι επαγγελματίες *χρειάζεται να διατηρούν την επαγγελματική τους στάση, να μην παρασύρονται από προσωπικές αντιλήψεις και στερεότυπα γύρω από το φαινόμενο και να μην στοχοποιούν την επιζώσα, ώστε να αποφευχθεί ο επανατραυματισμός της.*

3. **Συντονισμός και συνεργασία με άλλους Φορείς**

Οι επαγγελματίες πρώτης γραμμής είναι ανάγκη να συνεργάζονται στα περιστατικά με άλλους εμπλεκόμενους επαγγελματίες (εξειδικευμένου Φορέα) για να κατανοήσουν καλύτερα τις ανάγκες της επιζώσας και να προσαρμοστεί η νομική στρατηγική βάσει των δικαιωμάτων, της ασφάλειας, των επιθυμιών και της ψυχολογικής της κατάστασης, αντιμετωπίζοντάς την ως μια ολότητα. Για τον λόγο αυτό θα πρέπει να υπάρχουν οδηγίες που επιτρέπουν το μοίρασμα στοιχείων περιστατικού με την εποπτεία της οικείας Εισαγγελίας. Έτσι θα μπορούν οι επαγγελματίες να εργάζονται ως ομάδα για να ενισχύσουν την υποστήριξη που λαμβάνει η επιζώσα, με σεβασμό στις δικές της επιθυμίες και ανάγκες.

Η ασφάλεια της επιζώσας πρέπει να είναι η απόλυτη προτεραιότητα. Αν η επιζώσα αισθάνεται ότι είναι απαραίτητο να αποχωρήσει από την περιοχή για να προστατευθεί, αυτό θα πρέπει να ληφθεί σοβαρά υπόψη. Ο ρόλος του/της δικηγόρου δεν είναι να κρίνει τις επιλογές της, αλλά να τις υποστηρίζει νομικά και να παρέχει λύσεις που εξασφαλίζουν την ασφάλειά της.

Έμφαση στη σημασία της συμβουλευτικής υποστήριξης επιζωσών

4. Είναι ανάγκη η κάθε επιζώσα που αποφασίζει να καταγγείλει, να λαμβάνει υποστήριξη από εξειδικευμένες υπηρεσίες υποστήριξης επιζωσών και μέσω της συμβουλευτικής να μπει στη διαδικασία να αποφασίσει η ίδια αν θα μετοικήσει σε άλλη πόλη.

ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ 2

Περιγραφή

Ο σύζυγος, ο οποίος έχει ασκήσει σεξουαλική βία εναντίον της συζύγου του (χωρίς η ίδια να κάνει κάτι) εκμυστηρεύεται στην επιζώσα ότι *«εδώ και καιρό κάνει σκέψεις να σκοτώσει μια γυναίκα».* Όπως της τονίζει «*ψάχνει να σχεδιάσει το τέλειο έγκλημα, διαβάζει άρθρα για το πώς έγινε το γνωστό έγκλημα στα Γλυκά Νερά, όπου ο Μπάμπης Αναγνωστόπουλος (το ίνδαλμά του) σκότωσε τη σύζυγό του Καρολάιν και παραγγέλνει full-face μάσκες*. Η επιζώσα, όπως εμπιστεύτηκε στην Ψυχολόγο Φορέα Υποστήριξης Επιζωσών, βρήκε στο σπίτι σχοινιά, ταινίες καθώς και μια παραγγελία όπλου, την οποία έκανε ο σύζυγός της, μέσω του email της. Ο σύζυγος άρχισε να την απειλεί με φράσεις όπως «*θα σε φυτέψω, αν σε έχει άλλος θα σε σκοτώσω»*.

Μια ημέρα πριν την καταγγελία της επιζώσας στην Αστυνομία, ο σύζυγος προέβη σε μια τρομερή έκρηξη ζήλιας εναντίον της, ασκώντας της βαριάς μορφής σωματική βία και πιέζοντάς την βάναυσα για σεξουαλική επαφή. Η επιζώσα επικοινωνεί με την Αστυνομία κάνει την πρώτη καταγγελία, χωρίς να γίνουν περιοριστικά μέτρα, και ζητά να εξεταστεί ο θύτης για πιθανή ύπαρξη ψυχιατρικού νοσήματος. Μετά από εξέταση ψυχιάτρου, ο θύτης εισάγεται σε ψυχιατρική κλινική. Η επιζώσα φεύγει από το σπίτι στο οποίο διέμενε με τον άντρα της, έπειτα από πιέσεις που δέχτηκε από την οικογένεια του *«να φύγει από το σπίτι του γιου τους»*.

Η Αστυνομία τής εγκαθιστά το panic button. Ο θύτης εξέρχεται από την ψυχιατρική κλινική και αρχίζει να επικοινωνεί μαζί της τηλεφωνικώς, αφού η ίδια έχει αποχωρήσει από το σπίτι όπου έμεναν. Τελικά, ο θύτης την πείθει να συναντηθούν έξω από το σπίτι του συγγενικού της προσώπου, το οποίο αποτελεί το νέο της προσωρινό καταφύγιο, προσπαθώντας να την πείσει ότι δεν θα επαναλάβει καμιά κακοποιητική συμπεριφορά εις βάρος της. Χαρακτηριστικά της αναφέρει *«μοναδική μου έγνοια είναι να σώσουμε το γάμο μας και θα κάνω τα πάντα γι' αυτό».*

Όταν εκείνη αρνείται να επιστρέψει κοντά του, κάνει τη δεύτερη καταγγελία στις Αστυνομικές Αρχές, εκφράζοντας φόβους για τη σωματική της ακεραιότητα, διότι ο θύτης την απειλεί και τη βρίζει χυδαία δημοσίως. Η απάντηση που πήρε από το Αστυνομικό Τμήμα ήταν η εξής «*κάνατε τόσο κόπο να έρθετε ως εδώ, ζητάτε από εμάς τα ρέστα να σας βρούμε λύση;».* Η επιζώσα απογοητεύεται και επικοινωνεί με το Στέλεχος Υποστήριξης Επιζωσών που την παρακολουθεί, όντας σε πολύ άσχημη ψυχολογική κατάσταση. Έπειτα από την παρακίνηση του Στελέχους, καταγγέλλει ξανά στην Αστυνομία (τρίτη φορά) και τότε ορίζεται δικάσιμος για όλες τις καταγγελίες. Η επιζώσα, με συνοδεία περιπολικού οχήματος της Αστυνομίας οδηγείται για κατάθεση στο δικαστήριο. Μετά επιστρέφει στο (νέο) σπίτι της, πάλι με τη συνοδεία περιπολικού. Ο θύτης συλλαμβάνεται. Η επιζώσα παρακολουθείται συμβουλευτικά από Στέλεχος εξειδικευμένου Φορέα Υποστήριξης Επιζωσών, με ασφάλεια πλέον.

Αξιολόγηση

Στη διαχείριση της πρώτης καταγγελίας, αφενός η επιζώσα δεν ζήτησε περιοριστικούς όρους, ενώ από πλευράς της Αστυνομίας δεν αξιολογήθηκε επαρκώς η ανάγκη για την έκδοση περιοριστικών όρων. Τονίζεται ότι οι περιοριστικοί όροι εκδίδονται από την οικεία Εισαγγελία κατόπιν αιτήσεων της επιζώσας.
Από την πλευρά της Αστυνομίας η αξιολόγηση φαίνεται να ήταν ανεπαρκής δείχνοντας έλλειψη κατανόησης της σοβαρότητας της κατάστασης που περιγράφηκε από τη επιζώσα,

καθώς και έλλειψη ευαισθησίας για τη συναισθηματική κατάσταση τρόμου στην οποία είχε περιέλθει το θύμα, ως αποτέλεσμα της ακραίας κακοποιητικής συνθήκης. Οι απαντήσεις που έλαβε η επιζώσα από τους επαγγελματίες (δεύτερη καταγγελία) υποδεικνύουν αδιαφορία, ειδικά σε περιπτώσεις ενδοοικογενειακής βίας, αλλά και την ανάγκη για περαιτέρω και συνεχή εκπαίδευση των αστυνομικών σε θέματα ευαισθησίας και διαχείρισης καταστάσεων ενδοοικογενειακής βίας, ιδίως όταν–πέραν των ποσοτικών ευρημάτων- συνυπάρχουν ποιοτικοί παράγοντες (π.χ. εκδήλωση επιθυμίας να διαπράξει το «τέλειο έγκλημα») αύξησης κινδύνου που ίσως να μην εμπεριέχονται στα εργαλεία αξιολόγησης κινδύνου.

Η εγκατάσταση του panic button ήταν μια θετική ενέργεια, καθώς είναι ένα μέτρο προστασίας που μπορεί να σώσει τη ζωή της επιζώσας σε περίπτωση άμεσου κινδύνου. Αυτό δείχνει ότι οι Αρχές αναγνώρισαν τον κίνδυνο και προσπάθησαν να λάβουν κάποια προληπτικά μέτρα για την ασφάλεια της γυναίκας. Ωστόσο, κρίνεται αναγκαία όχι μόνο η εγκατάστασή του, αλλά και η πλήρης και ουσιαστική υποστήριξη της επιζώσας σχετικά με τις περαιτέρω ενέργειες που χρειάζεται να κάνει. Το panic button δεν είναι αποτρεπτικός παράγοντας στην κακοποίηση, είναι όμως ένα πολύτιμο «όπλο» προστασίας της επιζώσας από περαιτέρω κακοποιητικές ενέργειες. Η εισαγωγή του panic button χρειάζεται να συνοδεύεται και από την παροχή πληροφοριών σχετικά με την προστασία της επιζώσας, αλλά και με την υποστήριξη και ενδυνάμωση αυτής από εξειδικευμένα στελέχη.

Οι δυσκολίες σε επίπεδο πολύ-υπηρεσιακής συνεργασίας ελλοχεύουν κινδύνους καθώς οδηγούν σε έλλειψη ή/και απουσία συντονισμού μεταξύ των εμπλεκόμενων Φορέων και των Υπηρεσιών Υποστήριξης θυμάτων ενδοοικογενειακής βίας, παρεμποδίζοντας έτσι, την ανάγκη για συνεχή παρακολούθηση και προστασία της επιζώσας μετά την έξοδο του θύτη. Η Ψυχιατρική Κλινική, όπου ο θύτης μεταφέρθηκε μετά από την κρίση του, θα ήταν χρήσιμο να ενημερώσει τους όποιους εμπλεκόμενους Φορείς και επαγγελματίες για την πορεία της υγείας του και την επικινδυνότητά του μετά την έξοδό του. Ο ρόλος της παρουσίας εξειδικευμένων στελεχών σε τέτοιες περιπτώσεις είναι καταλυτικός.

Τόσο η σύλληψη του θύτη, όσο και το γεγονός ότι ορίστηκε δικάσιμος για τα αυτόφωρα, δείχνει ότι η υπόθεση πήρε τη νομική οδό και ότι οι απειλές και οι επιθέσεις του θύτη αντιμετωπίστηκαν από τους Δικαστές ως έπρεπε, με τη δέουσα προσοχή, εξαιτίας της ιδιαίτερης και βαρύνουσας σημασίας που έχουν τέτοιου είδους καταγγελίες/αδικήματα. Ωστόσο, παρά την απειλή για τη ζωή της και τη συνεχή παρενόχληση, η επιζώσα έπρεπε να περιμένει για να οριστεί η δικάσιμος των αυτόφωρων αδικημάτων. Ο χρόνος σε αυτές τις περιπτώσεις είναι πιθανόν να οδηγήσει σε πολύ επικίνδυνες καταστάσεις. Η επιζώσα συνοδεύθηκε από περιπολικό κατά την κατάθεσή της στο Δικαστήριο και κατά την επιστροφή της στο σπίτι. Αυτό αποτελεί ένδειξη ότι η αστυνομία είχε πλέον επίγνωση των κινδύνων που διέτρεχε η γυναίκα και προσπάθησε να εξασφαλίσει κάποια προστασία κατά τις κρίσιμες μετακινήσεις της.

Συστάσεις

1. **Συντονισμός και ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ Ψυχιατρικής Κλινικής, Αστυνομίας και Δικαστικών Αρχών.**

Η Ψυχιατρική Κλινική χρειάζεται να ενημερώνει την Αστυνομία και όλους τους εμπλεκόμενους Φορείς, καθώς και την επιζώσα, για την κατάσταση και την έξοδο του θύτη, ειδικά σε περιπτώσεις όπου υπάρχει κίνδυνος για τη ζωή του θύματος, έπειτα από την

αξιολόγηση κινδύνου που διενήργησε το Στέλεχος Υποστήριξης Επιζωσών του Φορέα στον οποίο απευθύνθηκε η επιζώσα. Ο συντονισμός μεταξύ των Αρχών και των Ψυχιατρικών Υπηρεσιών είναι ζωτικής σημασίας για την ασφάλεια της επιζώσας.

Οι Δικαστικές Αρχές, εξάλλου, θα πρέπει να δώσουν προτεραιότητα σε περιπτώσεις όπου υπάρχουν απειλές για τη ζωή, ώστε να μην μένουν τα θύματα εκτεθειμένα σε επικίνδυνες καταστάσεις εν αναμονή της εκδίκασης της υπόθεσης.

2. **Διαρκής Εκπαίδευση και ευαισθητοποίηση των αστυνομικών:** Εκπαίδευση των επαγγελματιών και των στελεχών πρώτης γραμμής ώστε να αντιλαμβάνονται τις ιδιομορφίες των περιστατικών και να ενδυναμώνουν τις γυναίκες να μην φοβούνται να καταγγείλουν προκειμένου να προφυλάξουν και να προστατεύσουν τους εαυτούς τους. Λειτουργούν, έτσι, ως παράδειγμα προς μίμηση για την κοινωνία συνολικά.
3. **Χρήση μεθοδολογίας ανάλυσης κινδύνου από την πλευρά της Αστυνομίας.** Κατά τη φάση αναφοράς, γίνεται ολοένα και πιο επιτακτική η ανάγκη για τη χρήση μεθοδολογίας-εργαλείων ανάλυσης κινδύνου από τα στελέχη, ώστε να επισημαίνεται και η αναγκαιότητα λήψης των περιοριστικών μέτρων για την προστασία της επιζώσας.

ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ 3

Περιγραφή

Πρόσωπο εμπιστοσύνης επιζώσας ενδοοικογενειακής βίας ανέφερε σε εξειδικευμένο Κέντρο Ψυχολογικής Υποστήριξης ότι φίλη της χτυπήθηκε πολύ σοβαρά από τον σύζυγό της, με αποτέλεσμα να μην μπορεί να περπατήσει καλά. Η επιζώσα, για να γλιτώσει τη ζωή της, διέφυγε τρέχοντας. Με τη συνοδεία οικείου προσώπου της, πήγε στο νοσοκομείο να εξεταστεί. Εκεί την έβαλαν σε αναμονή και λόγω της μεγάλης καθυστέρησης αποχώρησε. Κατά το ίδιο διάστημα, ο θύτης είχε πάρει τα παιδιά τους και είχε εξαφανιστεί. Η ίδια αρνήθηκε να καταγγείλει στην Αστυνομία διότι η προηγούμενη καταγγελία της έγινε παρουσία του συζύγου της ο οποίος αρνήθηκε τα πάντα.

Έτσι αναγκαστικά, το τρίτο πρόσωπο πήγε στην Αστυνομία και κατέθεσε για λογαριασμό της φίλης της. Η κατάθεση του τρίτου προσώπου έγινε και πάλι παρουσία του θύτη και κατόπιν αυτής, η επιζώσα πήγε στην Αστυνομία, όπου τελικώς κατέθεσε και η ίδια και σχηματίστηκε δικογραφία εις βάρος του θύτη. Εκεί, κατά τη διάρκεια της κατάθεσής της, άκουσε χαρακτηρισμούς όπως «*πότε επιτέλους θα μιλήσεις, όταν θα σε σκοτώσει;», «μήπως περιμένεις να είσαι το επόμενο θύμα γυναικοκτονίας;».* Έπειτα από αξιολόγηση της υπόθεσης ως πολύ επικίνδυνης για τη ζωή της επιζώσας, ο δράστης συνελήφθη. Ωστόσο, η επιζώσα δεν έλαβε ποτέ υποστήριξη από κανέναν εξειδικευμένο επαγγελματία ή Φορέα. Όπως η ίδια εμπιστεύτηκε στη μία και μοναδική φορά που μίλησε ανεπίσημα σε ψυχολόγο, παρουσία της φίλης της και έπειτα από πίεση της τελευταίας, αρνείται πεισματικά να μιλήσει στον οποιοδήποτε "*διότι κανείς ποτέ δεν πρόκειται να την καταλάβει".*

Αξιολόγηση

1. **Ο τρόπος προσέγγισης από τους επαγγελματίες** πρέπει να είναι προσιτός και μη στιγματιστικός ως προς το θύμα, *λαμβάνοντας υπόψιν το τραύμα της γυναίκας.*

Αποτελεί κακή πρακτική οι επαγγελματίες να μην λαμβάνουν υπόψη το τραύμα που η γυναίκα έχει υποστεί και να μην την προσεγγίζουν με φράσεις όπως «*θα σε βρουν σε χαντάκι».* Η δημιουργία επιπρόσθετου φόβου, η επίρριψη ευθυνών και η τρομοκράτηση ενός ήδη τραυματισμένου, στιγματισμένου, ενοχοποιημένου και φοβισμένου ατόμου, εντείνει τα αρνητικά συναισθήματα, την εσωτερικευμένη ενοχή και το αναπόδραστο της κατάστασης. Τα παραπάνω οδηγούν σε δευτερογενή θυματοποίηση και επιπλέον αρνητικά συναισθήματα που προέρχονται από ανθρώπους ο ρόλος των οποίων είναι να βοηθήσουν, να καταλάβουν και να υποστηρίξουν. Συνεπώς πρέπει να καταρτίζονται ώστε να αντιδρούν κατάλληλα ακόμα και κατά την φάση της καταγγελίας. Το γεγονός ότι η επιζώσα «δεν μιλάει», πρέπει να αξιολογηθεί ως «μείζων παράγοντας κινδύνου» για τη ζωή της εφόσον τα σημάδια της κακοποίησης είναι εμφανή. Και τονίζεται ότι πρέπει να υπάρχει αξιολόγηση κινδύνου σε κάθε επίπεδο και ειδικά κατά τη φάση της καταγγελίας.

2. **Οι εμπλεκόμενοι φορείς και οι Υπηρεσίες καλούνται να διερευνούν περιστατικά ή συνθήκες και να μοιράζονται τα δεδομένα περιστατικών ώστε να μην προκύψει «μείζων κίνδυνος» για την ασφάλεια της γυναίκας.** Η εκφρασθείσα άποψη της γυναίκας δηλώνει τη σοβαρότητα του κινδύνου την οποία ορθώς οι επαγγελματίες που ασχολήθηκαν με το περιστατικό έλαβαν υπόψιν τους. Σε αυτό το πλαίσιο είναι καλό να αποφεύγονται φράσεις οι οποίες μπορεί να γίνουν αντιληπτές ως επιβλαβείς για τη θέση και την ψυχική κατάσταση της γυναίκας. Η στενή και άτυπη συνεργασία των στελεχών και υπηρεσιών εκτιμάται ότι απέτρεψε μια πιθανή γυναικοκτονία.

Συστάσεις

Οι Υπηρεσίες Υποστήριξης Επιζωσών απαιτείται να έχουν σημαντικό ρόλο στην μεγιστοποίηση της προστασίας της επιζώσας. Είναι ανάγκη να υπάρχουν εξειδικευμένα στελέχη τα οποία από κοινού θα είναι εφικτό να συνεργάζονται «επί του περιστατικού» σε συνεργασία με την οικεία Εισαγγελία. Χρειάζεται, επίσης, να αξιολογείται ο κίνδυνος αλλά να υπάρχει και η δυνατότητα άσκησης συντονισμένων ενεργειών. Να δοθεί έμφαση στην παραπομπή τέτοιων περιστατικών σε εξειδικευμένες Υπηρεσίες Υποστήριξης Επιζωσών (Συμβουλευτικά Κέντρα και Οργανώσεις πεδίου με εμπειρία στην υποστήριξη Επιζωσών), με την προοπτική συντονισμένης δράσης για την καλύτερη αντιμετώπιση τέτοιων περιστατικών/καταγγελιών και τη βελτίωση της ανταπόκρισή τους σε περιπτώσεις ενδοοικογενειακής βίας.

ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ 4

Περιγραφή

Επιζώσα ενδοοικογενειακής βίας, με συνοδεία οικείου προσώπου της, πηγαίνει στο νοσοκομείο έπειτα από επίθεση του συντρόφου της στο σπίτι της, όπου κατά τη διάρκεια της επίθεσης η γυναίκα αναγκάστηκε να κλειστεί στο υπνοδωμάτιο για να γλιτώσει από την οργή του δράστη. Οι γείτονες έσπασαν το παράθυρο και μπήκαν στο υπνοδωμάτιο για να προστατεύσουν τη γυναίκα και να σταματήσουν τον δράστη, ο οποίος έσπαγε ό,τι υπήρχε μέσα στο σπίτι. Μετά την εξέταση στο νοσοκομείο, η επιζώσα, πάλι με συνοδεία οικείου της προσώπου πηγαίνει στην Αστυνομία για να υποβάλλει καταγγελία και μήνυση. Κατά τα λεγόμενά της, στη διάρκεια της κατάθεσής της, ακούστηκε η φράση *«μήπως και εσείς τον απατούσατε για αυτό σας έσπασε το σπίτι;».* Η επιζώσα δήλωσε ξεκάθαρα ότι φοβάται για τη ζωή της, έφυγε από το σπίτι με τις πιτζάμες, χωρίς κανένα νομιμοποιητικό έγγραφο. Ο

δράστης την αναζητά ένοπλος, σε όλους τους γνωστούς και φίλους τους, οι οποίοι την ενημερώνουν σχετικά. Η επιζώσα υποβάλλει την πρώτη μήνυση εναντίον του δράστη.

Σε επόμενο περιστατικό και ενώ ο θύτης βρίσκεται έξω από το σπίτι στο οποίο η επιζώσα έχει βρει καταφύγιο (δεν μπορούσε να μείνει στο σπίτι της εξαιτίας των καταστροφών που είχε προκαλέσει ο δράστης σε αυτό σε προηγούμενη επίθεση εναντίον της), η γυναίκα καλεί την ψυχολόγο (Στέλεχος Υπηρεσίας Υποστήριξης Επιζωσών) στην οποία είχε απευθυνθεί και παλαιότερα, και εκείνη με τη σειρά της καλεί και ενημερώνει σχετικά την Αστυνομία για λογαριασμό της, αφού έχει λάβει την άδεια της επιζώσας. Ωστόσο, από την Αστυνομία τονίζουν στην ψυχολόγο ότι θα πρέπει να καλέσει ξανά η ίδια η επιζώσα και να καταγγείλει, *«δεν μπορούμε να κάνουμε το σπασμένο τηλέφωνο, γιατί κάλεσε εσάς και όχι εμάς;»*. Η επιζώσα καλεί ξανά την Αστυνομία, καταθέτει ξανά όσα έχουν γίνει και λαμβάνει απάντηση *«τι πάει να πει νομίζεις ότι είναι απέξω ο δράστης; Όταν έρθει στο σπίτι και σου χτυπήσει την πόρτα κάλεσε μας»*. Όταν η επιζώσα ζήτησε συνοδεία για να επιστρέψει στο σπίτι της να πάρει τα έγγραφά της και άλλα προσωπικά είδη της, απάντησαν *«κοπέλα μου δεν έχεις κάποιον άντρα φίλο να σε πάρει να πάτε μαζί; Αν πάτε στο σπίτι κι έρθει, κάλεσέ μας»*.

Τελικά, η Αστυνομία έστειλε περιπολικό να πάρει τη γυναίκα και να την οδηγήσει με ασφάλεια στο σπίτι της. Οι αστυνόμοι, στη θέα και μόνο της κατάστασης στην οποία βρισκόταν το σπίτι έπειτα από την επίθεση του θύτη σε βάρος της επιζώσας, κάλεσαν ενισχύσεις. Η διαδικασία βρίσκεται ακόμα σε εξέλιξη. Η επιζώσα υπέβαλλε αγωγή εις βάρος του πρώην συντρόφου της και εκκρεμεί η δίκη. Υπάρχει ιατροδικαστικό πόρισμα που επιβεβαιώνει την επίθεση εις βάρος της.

Αξιολόγηση

Η μη σύλληψη του θύτη ο οποίος έφερε παράνομα όπλο, καθιστά την περίπτωση ως επικίνδυνη. Ο θύτης θα έπρεπε να συλληφθεί με την πρώτη καταγγελία. Θα έπρεπε η γυναίκα να λάβει αυστηρούς περιοριστικούς όρους και να μην επιτραπεί στον θύτη να επιστρέψει στο σπίτι.

Στη συνέχεια, η παροχή συνοδείας για την πρόσβαση της επιζώσας στο σπίτι της είναι μια απαραίτητη ενέργεια για την προστασία της δεδομένου του υψηλού κινδύνου, οπότε αξιολογείται θετικά η ανταπόκριση των Αρχών, παρόλο που αυτό έπρεπε να είχε συμβεί εξαρχής. Ωστόσο, η αντίδραση των Αρχών στην πρώτη κλήση ήταν άστοχη, δεν έγινε σωστή αξιολόγηση κινδύνου, με αποτέλεσμα η επιζώσα να εκτεθεί σε περαιτέρω κίνδυνο. Επίσης, η αντιμετώπιση και οι σχολιασμοί επί της κατάστασης που περιγράφηκε από τη γυναίκα, υποδεικνύουν έλλειψη εκπαίδευσης και ευαισθητοποίησης, υποβαθμίζοντας την σοβαρότητα του περιστατικού, αναπαράγοντας στερεότυπα, δικαιολογώντας την ενδοοικογενειακή βία και επιρρίπτοντας την ευθύνη της βίας στο θύμα.
Η άμεση ανταπόκριση της ψυχολόγου, αλλά και της Ιατροδικαστικής Υπηρεσίας του νοσοκομείου αποδεικνύει τόσο την ομαλή και λειτουργική συνεργασία μεταξύ ορισμένων Φορέων, όσο και την ενεργή και προσανατολισμένη στην ασφάλεια της επιζώσας, διαχείριση. Ωστόσο, παρατηρείται έλλειψη επαρκούς συνεργασίας μεταξύ της Αστυνομίας, των Φορέων παροχής της ψυχολογικής υποστήριξης και των Ιατρικών Υπηρεσιών. Η υποστήριξη από όλες τις Υπηρεσίες θα έπρεπε να είναι περισσότερο συντονισμένη, ώστε να διασφαλιστεί η προστασία της επιζώσας και να αποφευχθούν καθυστερήσεις ή αστοχίες στη διαχείριση του περιστατικού.

Αξιολόγηση

Επισημαίνεται η σημασία των Μονάδων Υγείας και των επαγγελματιών υγείας στην προστασία των θυμάτων βίας, καθώς και η υποχρέωση που έχουν βάσει των νέων διατάξεων του Νόμου για αναφορά στην Αστυνομία.

Συστάσεις

Ο ρόλος των Δομών Υγείας: Ο ρόλος των Δομών Υγείας στην προστασία θυμάτων βίας είναι κρίσιμος. Είναι ανάγκη το ιατρικό προσωπικό να γνωματεύει και να εφοδιάζει τα θύματα με τα αντίστοιχα έγγραφα. Παράλληλα, χρειάζεται τα θύματα να τυγχάνουν ειδικής μεταχείρισης από τις Μονάδες Υγείας (Νοσοκομεία, Κέντρα Υγείας) που να εγγυάται τη μετέπειτα ασφάλειά τους. Οι ιατροί κάθε ειδικότητας πρέπει να είναι ευαισθητοποιημένοι στην ανίχνευση της κακοποίησης, συνεισφέροντας στη μεγιστοποίηση της προστασίας των θυμάτων.

Αξιολόγηση κινδύνου

1. Έμφαση στην τήρηση της διαδικασίας των καταγγελιών από πλευράς γυναικών, η οποία θα πρέπει να τους έχει εξηγηθεί επαρκώς και με κατανοητό τρόπο από τους αρμόδιους Φορείς.
2. Καλή γνώση των παραγόντων, διαδικασιών και εργαλείων αξιολόγησης κινδύνου από τους επαγγελματίες, καθώς και απρόσκοπτη και άμεση εφαρμογή αυτών και όλων των κινήσεων που έπονται/απαιτούνται από πλευράς τους, τόσο για την αποτελεσματική διαχείριση της υπόθεσης, όσο και για τη διασφάλιση της προστασίας της επιζώσας (και των παιδιών, εάν αυτά υπάρχουν), αλλά και για την αντιμετώπιση του δράστη, προλαμβάνοντας και αποφεύγοντας, παράλληλα, τη δευτερογενή θυματοποίηση από το Σύστημα Ποινικής Δικαιοσύνης. Οι αρμόδιες Υπηρεσίες θα πρέπει να προσεγγίζουν με ευαισθησία και να δίνουν έμφαση στην ενδυνάμωση των γυναικών για να αποφεύγεται η επανατραυματοποίησή τους.
3. **Να γίνεται άμεσα η παραπομπή της γυναίκας** σε Υπηρεσίες Υποστήριξης ή στην περίπτωση όπου έχει ήδη γίνει η παραπομπή, να υπάρχει στενή συνεργασία μεταξύ της Υπηρεσίας Υποστήριξης και των Αρχών, ειδικά σε περιπτώσεις στις οποίες δεν έχει συλληφθεί ο δράστης.

ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ 5

Περιγραφή

Μητέρα τεσσάρων παιδιών απευθύνεται σε εξειδικευμένο Στέλεχος Υποστήριξης Επιζωσών, διότι το ένα από τα δύο ανήλικα παιδιά της ανέφερε ότι το «πείραξε» ο παππούς του. Το περιστατικό συζητιέται στην οικογένεια και τότε τα μεγαλύτερα παιδιά, 20 και 21 ετών, αποκαλύπτουν με τη σειρά τους ότι ο παππούς τα έχει αγγίξει στα γεννητικά όργανα. Η μητέρα, επικοινωνεί με το σχολείο όπου οι εκπαιδευτικοί την ενημερώνουν ότι έχουν παρατηρήσει αλλαγή στη συμπεριφορά των παιδιών, ωστόσο δεν γνωρίζουν ποια διαδικασία θα πρέπει να ακολουθηθεί. Η ψυχολόγος του σχολείου επικοινωνεί με την Εισαγγελία. Τα δύο ενήλικα παιδιά, καθώς και το ένα ανήλικο, καταθέτουν στην Αστυνομία όπου ακολουθούνται ορισμένες από τις πρακτικές που προβλέπονται (τα παιδιά καταθέτουν παρουσία παιδοψυχολόγου). Ο δράστης εμφανίζεται στο δικαστήριο αμετανόητος για τις πράξεις του, μη αναγνωρίζοντας το κακό που έκανε στην οικογένειά του.

Αξίζει να επισημανθεί ότι, χάρη στην έγκαιρη υποστήριξη και την άρτια συνεργασία της Υπηρεσίας Υποστήριξης Επιζωσών με τις Αρχές, η υπόθεση στοιχειοθετήθηκε με άρτιο τρόπο, οι επιζήσαντες (μητέρα και παιδιά) έλαβαν την κατάλληλη υποστήριξη και ενδυνάμωση για να μπορέσουν να καταθέσουν, γνωρίζοντας βήμα-βήμα τις διαδικασίες που θα ακολουθούνταν στο Ποινικό-Δικαστικό μέρος της υπόθεσης.

Αξιολόγηση

Καλή πρακτική η απευθείας παραπομπή των παιδιών στην Αστυνομία και η εκεί τήρηση των απαιτούμενων διαδικασιών. Η γυναίκα αναγνώρισε ότι χάρη στην ενδυνάμωση που έλαβε από εξειδικευμένο Φορέα, βρήκε το θάρρος να καταγγείλει τον πατέρα της. *«Αξίζει να μιλάμε. Ποτέ δεν είναι αργά. Να μην κρατάμε το στόμα μας κλειστό. Όχι άλλη βία στα παιδιά του κόσμου. Ούτε στον εχθρό μου τέτοιο κακό. Καμιά φορά λέμε, τώρα είναι αργά. Ποτέ δεν είναι αργά. Να το θυμάστε».*

Η λήψη κατάθεσης σε μη εξειδικευμένη Δομή (όπως το «Σπίτι του Παιδιού») ελλοχεύει σημαντικούς κινδύνους τόσο για το παιδί όσο και για τη σωστή εφαρμογή της νομοθεσίας.

Συστάσεις

1. Η κατάθεση στην Αστυνομία έγινε παρουσία ψυχολόγου και παιδοψυχολόγου. Προτείνουμε η κατάθεση αυτή να γίνεται κατευθείαν σε εξειδικευμένο στέλεχος, για απευθείας ολική αξιολόγηση της υπόθεσης.
2. Είναι πλέον επιτακτική η ανάγκη να λειτουργήσουν οι Δομές «Σπίτι του Παιδιού», κατ' εφαρμογή του Ν. 4640/2019
3. Παρακολούθηση της διαδικασίας κατάθεσης από τον ίδιο επαγγελματία–σε κάθε Υπηρεσία-για την αποφυγή επανατραυματισμού των επιζώντων.
4. Όλοι οι εμπλεκόμενοι επαγγελματίες οφείλουν να γνωρίζουν καλά τις απαιτούμενες διαδικασίες ώστε να προετοιμάζουν τα άτομα για κάθε φάση τους. Οι διαδικασίες αυτές απαιτούν επεξήγηση ώστε να είναι κατανοητές στο κοινό.
5. Προτροπή για ορισμό δικηγόρου από το κράτος, ανεξάρτητα από την οικονομική κατάσταση των επιζώντων, λόγω του εξαιρετικά υψηλού κόστους των δικαστικών εξόδων. Ορισμός δικηγόρου-συμπαραστάτη.

3. Η ΝΕΑ ΕΥΡΩΠΑΙΚΗ ΟΔΗΓΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗ ΤΗΣ ΒΙΑΣ ΚΑΤΑ ΓΥΝΑΙΚΩΝ

3.1 Οδηγία 2024/1385

Η Οδηγία (ΕΕ) 2024/1385 εγκρίθηκε από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, έχοντας ως στόχο την πρόληψη και την καταπολέμηση της έμφυλης βίας κατά των γυναικών και την προστασία των επιζωσών. Η Οδηγία προβλέπει όλες οι χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης να ποινικοποιούν τον ακρωτηριασμό των γυναικείων γεννητικών οργάνων, τον καταναγκαστικό γάμο και τη βία στον κυβερνοχώρο, όπως και τη μη συναινετική κοινοποίηση προσωπικών εικόνων. Ακόμη, περιλαμβάνει μέτρα για την *πρόληψη της βίας κατά των γυναικών και της ενδοοικογενειακής βίας* και *θέτει πρότυπα για την προστασία των θυμάτων*.

Η Οδηγία συνοδεύεται επίσης από εκτενή κατάλογο που περιλαμβάνει τις παραπάνω επιβαρυντικές ενέργειες πλέον και σε βάρος πρώην ή νυν συζύγου ή συντρόφου ή δημόσιου εκπροσώπου, δημοσιογράφου ή υπερασπιστή των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, που επισύρουν αυστηρότερες ποινές. Η Οδηγία περιέχει και λεπτομερείς κανόνες για τα μέτρα βοήθειας και προστασίας που πρέπει να παρέχουν τα κράτη-μέλη στα θύματα. Έτσι, θα είναι ευκολότερο για τις γυναίκες-θύματα κάθε μορφής βίας να αναφέρουν το αδίκημα. Επιπλέον, θα είναι δυνατή η ηλεκτρονική αναφορά εγκλημάτων στον κυβερνοχώρο. Οι χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης πρέπει επίσης να λάβουν μέτρα για να εξασφαλίσουν ότι τα παιδιά λαμβάνουν βοήθεια από εξειδικευμένους επαγγελματίες. Όταν τα παιδιά αναφέρουν/καταγγέλλουν ένα έγκλημα που διέπραξε κάποιος που έχει τη γονική μέριμνα, οι Αρχές οφείλουν να λάβουν μέτρα για την ασφάλεια του παιδιού πριν ενημερώσουν τον φερόμενο ως δράστη.

Προκειμένου να προστατευθεί το απόρρητο του θύματος και να αποτραπεί η επαναλαμβανόμενη θυματοποίηση, τα κράτη-μέλη πρέπει επιπλέον να διασφαλίσουν ότι τα αποδεικτικά στοιχεία που σχετίζονται με την προηγούμενη σεξουαλική συμπεριφορά του θύματος θα χρησιμοποιούνται σε ποινικές διαδικασίες μόνο όταν είναι συναφή και αναγκαία.

Με την ιδέα της οικοδόμησης ενός ασφαλέστερου μέλλοντος, τα προληπτικά μέτρα στοχεύουν στην αύξηση της ευαισθητοποίησης σχετικά με τις βαθύτερες αιτίες της βίας κατά των γυναικών και της ενδοοικογενειακής βίας και την προώθηση του κεντρικού ρόλου της συναίνεσης στις σεξουαλικές σχέσεις.

3.2. Αξιολόγηση Οδηγίας

Η Οδηγία 2024/1385/ΕΕ αποτελεί σημαντικό βήμα για την καταπολέμηση της βίας κατά των γυναικών, τονίζοντας την ανάγκη για προστασία γυναικών, παιδιών και άλλων θυμάτων βίας, με εναρμόνιση των ποινών και των μέτρων στήριξης που παρέχονται. Συγκεκριμένα, ποινικοποιεί με σαφήνεια πρακτικές όπως ο ακρωτηριασμός γυναικείων γεννητικών οργάνων και ο καταναγκαστικός γάμος, που παραβιάζουν τα ανθρώπινα δικαιώματα. Αυτή η κίνηση διασφαλίζει ότι οι θύτες αυτών των εγκλημάτων θα διώκονται σε όλη την Ε.Ε., χωρίς περιθώρια νομοθετικών κενών και τους περιορισμούς που θέτουν τα εθνικά νομικά πλαίσια. Σε αυτό το επίπεδο, η αναθεώρηση της εφαρμογής της Ευρωπαϊκής Εντολής Προστασίας είναι σημαντική προτεραιότητα.

Επιπλέον, η αναγνώριση και κατ' επέκταση ποινικοποίηση της μη συναινετικής κοινοποίησης προσωπικών εικόνων και των άλλων μορφών διαδικτυακής βίας, δείχνει προσαρμογή στα σύγχρονα δεδομένα. Η διαρκώς αυξανόμενη διάδοση της βίας στο διαδίκτυο απαιτεί νομοθετικές πρωτοβουλίες ώστε να διαφυλαχθεί η αξιοπρέπεια και η ασφάλεια των θυμάτων. Η επιβολή αυστηρότερων ποινών όταν το θύμα είναι παιδί, πρώην ή νυν σύζυγος, αποδεικνύει τη βαρύτητα που δίνει η Ε.Ε. στην προστασία των πλέον ευάλωτων ομάδων. Η Οδηγία προβλέπει μέτρα άμεσης βοήθειας και προστασίας των θυμάτων, όπως η δυνατότητα ηλεκτρονικής αναφοράς εγκλημάτων και η διασφάλιση ότι τα παιδιά που εμπλέκονται σε υποθέσεις βίας λαμβάνουν την απαραίτητη βοήθεια. Τα μέτρα αυτά βελτιώνουν την προσβασιμότητα της δικαιοσύνης και την ασφάλεια των θυμάτων. Η αποτροπή της επαναλαμβανόμενης θυματοποίησης με την προστασία του απορρήτου του σεξουαλικού προσανατολισμού του θύματος, αποτελεί σημαντικό στοιχείο για την αποκατάσταση της αξιοπρέπειας και τη διασφάλιση δίκαιων διαδικασιών στις δίκες, αλλά και την αποφυγή επίρριψης ευθυνών στο θύμα με περαιτέρω στιγματισμό και θυματοποίησή του.

Η Οδηγία περιλαμβάνει και μέτρα πρόληψης, κυρίως μέσα από την ευαισθητοποίηση για τις βαθύτερες αιτίες της βίας, ωστόσο είναι απαραίτητο να εφαρμοστούν συγκεκριμένες στρατηγικές που θα φέρουν μακροπρόθεσμα αποτελέσματα. Η αλλαγή κοινωνικών στερεοτύπων και η προώθηση της κουλτούρας της συναίνεσης χρειάζονται εντατικές εκπαιδευτικές και κοινωνικές καμπάνιες.

Οι εκπαιδευτικές και ενημερωτικές καμπάνιες είναι αναγκαίες για την ενημέρωση, εκπαίδευση και ευαισθητοποίηση όλων, από μικρή ηλικία σχετικά με την έμφυλη βία. Η πρόληψη της έμφυλης βίας απαιτεί τη συνεργασία κρατικών, μη κυβερνητικών Οργανισμών και διεθνών Φορέων. Ακόμη, στο πλαίσιο της πρόληψης της έμφυλης βίας, είναι απαραίτητο οι άνδρες να ενθαρρυνθούν να συμμετέχουν ενεργά στην καταπολέμησή της, προάγοντας την ισότητα και περιορίζοντας κοινωνικά στερεότυπα που σχετίζονται με τη βία.

4. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Συνολικά, από τη 2η Έκθεση, παρατηρείται η σταθερή αύξηση καταγγελιών περιστατικών βίας κατά των γυναικών στην Κρήτη, συγκριτικά με τα προηγούμενα χρόνια, ενώ ο Ν. Ηρακλείου σημειώνει τη μεγαλύτερη καταγραφή περιστατικών. Γίνεται ολοένα και πιο εμφανής η ανάγκη για καλύτερη και πιο αποτελεσματική ανταπόκριση στα περιστατικά, καθώς ενυπάρχουν πολλές παράμετροι, οι οποίες όταν δεν λαμβάνονται υπόψιν μπορεί να οδηγήσουν σε σοβαρότερες μορφές βίας. Τα Τμήματα Ενδοοικογενειακής Βίας της ΕΛ.ΑΣ. στην Κρήτη καλούνται με περιορισμένους πόρους να ανταποκριθούν με αποτελεσματικότητα και ασφάλεια, στις ολοένα αυξανόμενες απαιτήσεις που προκύπτουν τόσο από τον όγκο των καταγγελιών, όσο και από τη φύση των περιστατικών.

Είναι θετική εξέλιξη ότι μια γυναίκα «φοβάται» ολοένα και λιγότερο να μιλήσει για την κακοποίηση που βιώνει ή αντιμετωπίζει. Εξίσου θετική εξέλιξη είναι η διαρκώς αυξανόμενη τεχνογνωσία των Τμημάτων Ενδοοικογενειακής Βίας στην Κρήτη. Παρόλα αυτά, οι ανάγκες για επιπλέον κατάρτιση είναι μεγάλες. Παράλληλα, είναι αναγκαία η βελτίωση του πλαισίου καταγραφής και ανταπόκρισης, ώστε να μπορεί να εξασφαλίζεται η ορθή κατάθεση, αλλά και η αποτελεσματική προστασία και ενδυνάμωση της επιζώσας.

Από την ανάλυση και παράθεση των περιπτώσεων της παρούσας Έκθεσης είναι ανάγκη:

1. Να υπάρχουν **μηχανισμοί ενδυνάμωσης των γυναικών** από την **πρώτη φάση της καταγγελίας–αναφοράς.** Τα στελέχη των Τμημάτων Ενδοοικογενειακής Βίας ενημερώνουν τις γυναίκες για την ύπαρξη των Υπηρεσιών Υποστήριξης Επιζωσών (Συμβουλευτικά Κέντρα στους Δήμους Ηρακλείου και Ρεθύμνου, Συμβουλευτικό Κέντρο «Συνδέσμου Μελών Γυναικείων Σωματείων Ηρακλείου και Ν. Ηρακλείου»). Η πραγματικότητα όμως δείχνει ότι αυτό *δεν αρκεί.* Είναι ανάγκη να υπάρχει ρητή «σύνδεση» της καταγγελίας με κάποιο Κέντρο ώστε να αντιμετωπίζονται τυχόν «αναιρέσεις» καταγγελίας ή δυσκολίες στην καταγγελία και την προστασία – ενδυνάμωση της γυναίκας. Στο πλαίσιο αυτό και με την αιτιολογημένη άδεια της αρμόδιας Εισαγγελικής Αρχής, αλλά και τη συναίνεση της επιζώσας, θα πρέπει δεδομένα των περιστατικών να μοιράζονται μεταξύ των επαγγελματιών που εμπλέκονται ώστε να λαμβάνει χώρα μια συντονισμένου χαρακτήρα ανταπόκριση.
2. Ολοένα και περισσότερο προβάλλει **η ανάγκη εκτίμησης και διαχείρισης του κινδύνου περιστατικών**. Σε αυτό το πλαίσιο, τόσο τα Τμήματα Ενδοοικογενειακής Βίας που λαμβάνουν την καταγγελία, όσο και οι αρμόδιες υπηρεσίες υποστήριξης επιζωσών *θα πρέπει να εφαρμόζουν διαδικασίες εκτίμησης κινδύνου* και τα δεδομένα *θα πρέπει να διαμοιράζονται* στο πλαίσιο τακτικών συναντήσεων επαγγελματιών διαχείρισης περιστατικών. Σε πολλές περιπτώσεις (βλ. Περίπτωση 3 και Περίπτωση 5) η επιτυχημένη και «άτυπη» συνεργασία στελεχών απέτρεψε τα χειρότερα.
3. **Διαρκής κατάρτιση (επί του πεδίου) στελεχών όλων των ειδικοτήτων.** Τα δεδομένα του πεδίου στην Κρήτη αναδεικνύουν τη διαρκή ανάγκη κατάρτισης των στελεχών πρώτης γραμμής στην αποτελεσματική ανταπόκριση και προστασία των επιζωσών. Η εκπαίδευση και κατάρτιση δεν θα πρέπει να εστιάζεται μόνον στο προσωπικό της Ελληνικής Αστυνομίας αλλά και στους επαγγελματίες πρώτης γραμμής (νομικός κόσμος, δικαστές, ιατρικό προσωπικό, στελέχη κοινωνικών υπηρεσιών ΟΤΑ), τόσο στην εκτίμηση κινδύνου (χρήση εργαλείων και μεθοδολογιών εκτίμησης κινδύνου) όσο και στον διαμοιρασμό των πληροφοριών που συλλέγονται ώστε να υπάρξει μια αποτελεσματική ανταπόκριση. Πρόσφατη έρευνα σε τελεσθείσες γυναικοκτονίες που διεξήχθη στο Ηνωμένο Βασίλειο διαπίστωσε ότι περιστατικά **ενδιάμεσου κινδύνου** ήταν αυτά που οδήγησαν σε

γυναικοκτονία, κυρίως λόγω της υποτίμησης παραμέτρων που ήταν κρίσιμες για τη συντονισμένη ανταπόκριση και την πρόληψη του φόνου. Κατά συνέπεια, προβάλει ως επιτακτική η ανάγκη για διαρκή–επί του πεδίου–κατάρτιση του προσωπικού, τόσο στην εκτίμηση και διαχείριση κινδύνου, όσο και στην συντονισμένη ανταπόκριση και συνεργασία.

4. Σε ό,τι αφορά την κακοποίηση παιδιών, είναι εξαιρετικά κρίσιμη η ίδρυση και στελέχωση της Δομής «Σπίτι του Παιδιού» στην Κρήτη, σύμφωνα με την κείμενη νομοθεσία, για την ασφάλεια των παιδιών θυμάτων–μαρτύρων κακοποίησης, αλλά και την ορθότητα των διαδικασιών λήψης καταθέσεων. Να υπάρξει, παράλληλα, κατάρτιση και πιστοποίηση, όχι μόνων των επαγγελματιών που θα στελεχώσουν τη Δομή, αλλά και των επαγγελματιών που έρχονται σε επαφή και αλληλεπίδραση με τέτοια περιστατικά (στελέχη Τμημάτων ΕΛ.ΑΣ, ιατρικό προσωπικό στις Δομές Υγείας, Στελέχη Κοινωνικών Υπηρεσιών ΟΤΑ, ψυχολόγους σε σχολικές μονάδες).

5. **Δράσεις Ευαισθητοποίησης και *πρόληψης.*** Η δυναμική στην Κρήτη προτάσσει ολοένα και πιο πολύ την ανάγκη για διαρκείς δράσεις ευαισθητοποίησης του κοινού, τόσο ως προς τη διαδικασία όσο και ως προς τη μεγιστοποίηση της προστασίας της επιζώσας ή/και των παιδιών. Παράλληλα, η «πρόληψη» δεν θα πρέπει να περιορίζεται σε «σεμιναριακού τύπου» εκπαιδεύσεις στις σχολικές κοινότητες, αλλά να επεκτείνεται σε Σχολές Γονέων και σε επαγγελματικούς χώρους του Ιδιωτικού και Δημόσιου Τομέα. Στις δράσεις πρόληψης είναι σημαντικό να υπάρχει ισχυρή συμμετοχή των παιδιών και εφήβων ως «πρεσβευτών» μιας νέας αντίληψης για τη συναίνεση και τη μη ανοχή στη βία.

Το Πρόγραμμα BUILD

Το Πρόγραμμα «Building a robust and democratic civic space» (BUILD) έχει ως στόχο την προστασία, προώθηση και ευρεία αναγνώριση των θεμελιωδών δικαιωμάτων και αξιών της Ε.Ε. μέσω της στήριξης Οργανώσεων της Κοινωνίας των Πολιτών (ΟΚοιΠ) στην Ελλάδα και την Κύπρο και την ενίσχυση των ικανοτήτων και της βιωσιμότητάς τους. Το BUILD συγχρηματοδοτείται από την Ε.Ε., μέσω του Προγράμματος Citizens, Equality, Rights and Values (CERV), το Ίδρυμα Μποδοσάκη και το Κέντρο Στήριξης ΜΚΟ Κύπρου με συνολικό ποσό επιχορήγησης 2,9 εκ. ευρώ. Συντονιστής του BUILD είναι το Ίδρυμα Μποδοσάκη (Ελλάδα) σε σύμπραξη με το Κέντρο Στήριξης ΜΚΟ (Κύπρος)».

Το BUILD παρέχει επίσης ένα ολοκληρωμένο πρόγραμμα ανάπτυξης ικανοτήτων, προσαρμοσμένο στις ανάγκες των ΟΚοιΠ στην Ελλάδα και την Κύπρο, για την προώθηση της οργανωσιακής τους ανάπτυξης και της βιωσιμότητάς τους, με απώτερο σκοπό τη συμβολή στη δημιουργία μίας ανθεκτικής και δημοκρατικής δημόσιας σφαίρας στην Ευρώπη.

«Με τη χρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Οι απόψεις και οι γνώμες που διατυπώνονται εκφράζουν αποκλειστικά τις απόψεις των συντακτών και δεν αντιπροσωπεύουν κατ' ανάγκη τις απόψεις της Ε.Ε. ή του Ευρωπαϊκού Εκτελεστικού Οργανισμού Εκπαίδευσης και Πολιτισμού (EACEA). Η Ε.Ε. και ο EACEA δεν μπορούν να θεωρηθούν υπεύθυνοι για τις εκφραζόμενες απόψεις».